

**MASEHET ROŞ AŞANA
PEREK 1:
ARBAA RAŞE ŞANİM**

Masehet Roş Aşana

Yaprak *Masehet Roş Aşana*'da ilk perək, “*Arbaa Raşe Şanim*” (Dört Yılbaşı Vardır) ismini taşımaktadır.

2

Roş Aşana yılın başına rastlar ve “yargı günü”dür. Roş Aşana’da Kutsal ve Mübarek Tanrı dünyanın tüm sakinlerini yargılar ve onlar hakkındaki kararını verir.

Roş Aşana’da tüm halk Evrenin Yaratıcısına dua etmek ve *şofar* sesini dinlemek üzere sinagoglarda toplanır. *Masehet Roş Aşana*’da, başka şeylerin yanında, *şofar* çalma *mitsvası* ve Roş Aşana’da edilen özel dualara dair kurallar hakkında bilgi alacağız.

Bu yaprakta, Roş Aşana’da (1 Tişri) birçok şeyin değiştiğini öğreniyoruz. Örneğin *Şemita* yılı Roş Aşana’da başlayıp Roş Aşana’da sona erer. Ama başka *mitsvalar* vardır ki, onların başlangıcı 1 Tişri değildir ve her birinin farklı birer Roş Aşana’sı (yılbaşı) vardır. Örneğin ağaçlar için özel bir yılbaşı vardır. Bunun önemi nedir? Bu konuyu, *beezrat A-Şem*, *masehetin* devamında öğreneceğiz.

Onur Bulutları ve Kötü Yürekli Amalek

Yaprak Mısır Çıkışı’nın ardından Bene-Yisrael Sinay Çölü’nde iken, Kutsal ve Mübarek Tanrı onları dört ana yönden, üstten ve alttan “*Anane A-Kavod*” (onur/ihtişam bulutları) ile sarmıştır. Bu bulutlar onları güneşten ve sıcak dalgalarından korumaktaydı. Bulutların bir başka müthiş özelliği daha vardı: Yisrael halkının düşmanları Onur Bulutlarının içine giremiyorlardı. Ve bu şekilde Yisrael halkı bulutların içinde olduğu sürece koruma ve güvence altındaydı.

3

Bene-Yisrael’in önünden giden ve yolları düzleştiren yedinci bir bulut daha vardı. Yol üstünde bir çukur varsa, bu bulut onu kapatmaktaydı. Önlerinde bir dağ varsa, bulut onu halkın yürüyüş seviyesindeki bir ova gibi düzleştirmekteydi. Bu şekilde yol Bene-Yisrael için çok rahat bir hale getirilmekteydi (*Midraş Tanhuma, Beşalah* 3).

Bu yaprakta Bene-Yisrael’in *Anane A-Kavod*’a, Aaron A-Koen sayesinde nail olduklarını öğreniyoruz. Bu nedenle Aaron A-Koen vefat ettiği zaman, Onur Bulutları da oradan ayrılmıştır! *Gemara*, Arad Kralı’nın (aslında Amalek kralıydı), Onur Bulutlarının ayrıldığını duyar duymaz Bene-Yisrael’e saldırdığını anlatmaktadır, zira bu kral, halkın artık koruma altında olmadığını anlamıştı.

Hurma Yiyerek Tora Öğrenenler

Amora Ula bir keresinde Babil’deki Pumbedita şehrine rast gelmişti. Hayranlık içindeki gözlerine nefes kesici bir manzara ilişti: Pazarlarda ve sokaklarda insanlar tatlı hurmalarla dolu sepetlerle dolaşıyorlardı. Hurmalardan sızan balın kokusu uzaklara kadar erişmekteydi.

Şehirde bolca hurma satılmaktaydı. Ula’nın konuk olduğu evde de kendisine kaliteli ve lezzetli hurmalarla dolu bir sepet ikram edildi.

Ula, Pumbedita sakinlerinin nail oldukları bu muazzam miktardaki hurmalara baktı ve merak ederek sordu:

**Hahamlarımızdan
MAASELER**

Devamı
143’te

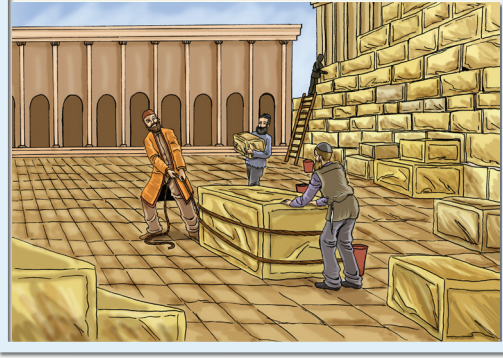
Babil Sürgününün Sonu

Yaprak 4 Kötü yürekli Babil İmparatoru Nevuhadnetsar I. Bet-Amikdaş'ı yıkmış ve Bene-Yisrael'i Babil'e sürmüştü.

Bunun onlarca yıl sonrasında Babil topraklarında Pers ve Med İmparatoru Koreş hüküm sürmeye başladı. İmparatorluk tahtına çıktığı ilk yıl içinde Koreş, Yahudilerin Erets-Yisrael'e çıkarak Bet-Amikdaş'ı inşa etmelerine izin verdiğini ilan etti.

Bunun üzerine Yahudilerin lideri Zerubavel, bir grup Yahudi'yle birlikte Erets-Yisrael'e çıktı ve birlikte Bet-Amikdaş'ı inşa etmeye başladılar. Ne var ki, Koreş'in ömrü kısa sürdü ve Yahudilerin düşmanları, yeni tahta çıkan İmparator Ahaşveroş'a, Yahudilerin ona isyan etme niyetinde olduklarına dair bir mektup yazdılar. Ahaşveroş hemen Bet-Amikdaş'ın inşasını durdurma emri verdi.

Ahaşveroş'un ölümünden sonra Pers İmparatorluğu tahtına Daryaveş oturdu ve krallığının ikinci yılında Bet-Amikdaş'ın inşasına devam izni verdi. Üstelik imparatorluk hazinesinden, Koenlerin ihtiyaç duydukları her şeyin karşılanabilmesi için gereken paranın verilmesini emretti: *Korbanlar*, *Minha-korbanları* için buğday, şarap, yağ, her şey. Neden? Çünkü Yahudilerin Bet-Amikdaş'ta kendisi ve ailesi için dua etmelerini istiyordu.

Neder ve Nedava

Yaprak 5 Bu yaprakta *Gemara*, gönüllü olarak getirilen *korbanlar* arasında “*neder*” ve “*nedava*” olarak adlandırılan iki kategori olduğunu öğretmektedir.

İkisi arasında ne fark vardır?

Çok basit. Örneğin diyelim ki Reuven “*Are alay korban*” (“üzerime bir *korban* [getirme yükümlülüğü alıyorum]”) demiş olsun. Dikkat edin. Reuven “*üzerime*” demiştir. Başka bir deyişle Reuven şahsen bir *korban* getirmeyi üstlenmiştir. Peki, eğer daha sonra bir hayvan alıp “*korban* olarak getireceğim hayvan budur” derse ve hayvan daha sonra ölür veya kaybolursa ne olur? Tabii ki onun yerine başka bir hayvanı *korban* olarak getirmelidir, çünkü *korbanı* üstlenme şekli, kendi şahsını bağlamıştır. Buna “*neder*” adı verilir.

“*Nedava*” ise farklıdır. Eğer bir kişi bir boğasını alıp “*Are ze korban*” (“bu [boğa] *korbandır*”) derse, bu, “*nedava*” türü bir vaattir. Dikkat ettiniz mi? Bu kişi genel bir ifadeyle “*korban* getirmeyi” üstlenmiş değildir. Özellikle “*bu* boğayı” *korban* olarak getirmeyi üstlenmiştir. Dolayısıyla, eğer o boğa ölürse veya kaybolursa, bu kişi başka bir boğayı *korban* olarak getirmek zorunda değildir. Çünkü vaadini sadece o belirli boğa için dile getirmiştir – başka bir boğa için değil.

Kim Kimdir?

Babil'deki İkinci Nesil Amoraim

Hayatından Kesitler

Babil'deki en büyük *dayan*lardandır 46b).] (yargıç). İkinci *Amoraim* neslinde yaşamıştır.

Neardea'da doğmuştur. Babası Rabi Yaakov, Şemuel'in Neardea'daki *bet din*inde görev yapan yazıcılardan biriydi.

[*Rişonim* Dönemi otoritelerine göre, Talmud boyunca, babasının ismi dile getirilmeden sadece “Rav Nahman” dendiği zaman, kastedilen haham, Rav Nahman bar Yaakov'dur (bkz. *Tosafot* – *Baba Batra*

Gençliğinde, Neardea *yeşivasında* *Amora* Şemuel'in yanında Tora öğrenmeye başladı. Ama *yeşivadaki* öğrenimine yeni başlamıştı ki Neardea şehri, Kral Papa bar Netser tarafından yıkıldı ve *yeşiva* kapandı. Rav ve Şemuel'in öğrencilerinden *Amora* Raba bar Aviya o dönemde Rav Nahman bar Yaakov'u himayesi altına aldı, ona Tora öğretti ve Rav Nahman onun başlıca öğrencisi haline geldi.

Rav
Nahman
bar
Yaakov

Her Yahudi Kutsal Tora'yı Uygulamak İster

Yaprak

6

Bu yaprakta öğrendiğimiz üzere, kutsal Tora'mız, bir kişi bir *korban* getirmek üzere *neder* yaptığı ve daha sonra bundan vazgeçtiği takdirde, *bet dinin* bu kişiyi *nederinin* gereğini yaparak, vaat ettiği şekilde bir *korban* getirmeye zorlamasını emretmiştir.

Bir dakika... acaba burada bir sorun yok mu?! Tora'da gönüllü *korban*ların yalnızca *korban* sahibinin kendi isteğiyle getirilebileceği yazılıdır. Öyleyse, *bet dinin* bu kişiyi zorlaması ne işe yarayacaktır? En nihayet, zorlanan kişi, *korbanı* kendi isteğiyle getirecek değildir!

Gemara bu soruya nasıl cevap vermektedir biliyor musunuz? *Bet din* bu kişiyi “istiyorum” diyene kadar zorlamalıdır!

İyi de bu ne işe yarayacaktır?

Rambam (*İlhot Geruşin* 2:20) bunu şöyle açıklar: İstisnasız her Yahudi *mitsvaları* yerine getirmek ister. Ne var ki, insanın kötü eğilimi (*yetser ara*) onu baştan çıkarır ve olumsuz davranışlar sergilemeye sevk eder. Bu nedenle *bet din*, bu kişiyi, *yetser araya* üstün gelerek “istiyorum” diyene kadar zorlar. Kişi gerçekten de istemektedir, çünkü her Yahudi Tora'yı yerine getirmek ister.

“Ma'sar Beema” Mitsvası

Yaprak

7

Tora'nın, bir yıl içinde sürü içinde doğan hayvanlardan *maaser* (onda bir) ayırmayı emreden özel bir *mitsvası* vardır. Örneğin bir kişinin sürüsünde yıl içinde yirmi tane buzağı doğduysa, bunun onda biri olarak iki buzağıyı “*ma'sar beema*” (hayvanların onda biri) olarak ayırmakla yükümlüdür.

Ayrılan bu hayvanlarla ne yapılır?

Hayvanların sahibi onlarla birlikte Yeruslayim'e çıkar ve onları Bet-Amikdaş'ta *Maaser-korbanı* adı altında birer *korban* olarak sunar. *Korbanın* bir kısmı *Mizbeah* üzerinde yakılır, bir kısmı da *korban* sahibi tarafından Yeruslayim şehri sınırları içinde yenir.

Yerine getirmek üzere Yeruslayim'e çıkmayı gerektiren başka *mitsvalar* da vardır; örneğin *maaser şeni* gibi.

Sefer A-Hinuh (*mitsva* 360), insanların çeşitli *mitsvaları* yerine getirmek için Yeruslayim'e çıkmasının tüm halk üzerinde olumlu etkileri olduğunu yazar. Bunun sebebi, halka Tora ve *alaha* öğreten ve çok sayıda üst düzeyli Tora otoritesinin yer aldığı Büyük *Sanedrin*'in Yeruslayim'de oturmasıydı. Yeruslayim'i ziyaret eden herkes oturup Tora öğrenirdi ve evine geri döndüğü zaman, öğrendiklerini aile fertlerine de öğretirdi. Böylece halk *mitsvaları* nasıl yerine getireceğini ve hangi yasaklardan uzak durması gerektiğini öğrenirdi.

Hurma Yiyerek Tora Öğrenenler (devam)

“Bu kadar bollukla mübarek kılındığınız bu hurmaların fiyatı nedir? Bir *zuz* karşılığında bu sepetlerden kaç tane satın alabiliriz?”

Pumbedita şehri sakinleri, meyvelerinden övgüyle bahsetmekten keyif alıyorlardı. “Bir *zuz* karşılığında,

harika hurmalarla dolu üç sepet satın alınabilir” diye cevap verdiler.

Ula, bol bulunan her şeyde olduğu gibi çok ucuz olan hurmaların fiyatını duyduğu zaman, içinde büyük bir hayret duygusu uyandı ve şöyle dedi:

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
145'te

1 Tişri: Çeşitli Alahalar İçin Önemli Bir Tarih

Yaprak

8

1 Tişri günü, tüm dünya için yargı günü olan Roş Aşana'dır. *Gemara*'da, 1 Tişri'nin çeşitli alahalar için önemli bir tarih olduğunu öğrenmekteyiz. Örneğin *Şemita* yılı.

Kutsal Tora'mız, her yedinci yılın *Şemita* yılı olduğunu ve bu yıl zarfında tarım işlerinin, tarla sürüp ekim yapmanın yasak olduğunu söylemektedir. Peki, yıllar hangi tarihe göre sayılır? 1 Tişri'ye göre. Geçen her 1 Tişri'de yeni bir yıl sayılır ve böylece yedinci yıl *Şemita*'dır.

Yovel yılı da Roş Aşana'da başlar. Nedir *Yovel* yılı?

Tora bize elli yıl saymamızı emretmektedir. Ellinci yıl geldiğinde, tıpkı *Şemita* yılında olduğu gibi tarım işleri yapılmaz. Ve buna ek olarak, *Yovel* yılında Yom Akipurim geldiğinde *bet dinde şofar* çalınırdı ve tüm Yahudi köleler serbest kalır, geçmiş elli yıl içinde satılmış tüm topraklar da asıl sahiplerine geri dönerdi.

“Leha Dodi Likrat Kala Pene Şabat Nekabela”

Yaprak

9

Yukarıda (bkz. sayfa 77) “*Tosefet Yom Akipurim*” mitsvasından bahsetmiştik. Buna göre, Yom Akipurim'in kutsiyetini, günün başlangıcından biraz daha erken bir vakitte üzerimize almak bir mitsvadır.

Bu yaprakta, söz konusu mitsvanın *Erev Şabat* ve *Erev Yom Tov*'da da aynı şekilde geçerli olduğunu öğreniyoruz. Bu nedenle *melaha* (Şabat ve *Yom Tov*'da yasak olan işler; bkz. I. Kitap, sayfa 49. Ayrıca bkz. yukarıda sayfa 122) yapmaktan kaçınmaya, Şabat veya *Yom Tov* arifesinde güneşin batımından biraz daha önce başlamaya özen göstermek gerekir.

Bu “ilave zamanı” (*tosefet*) Şabat ve *Yom Tov* başlamadan ne kadar zaman önceden itibaren eklemek gerekir? Acaba *melaha* yapmak güneşin batışından bir saat öncesinden itibaren mi yasaktır? Yoksa *melaha* işlemleri güneş batmadan sadece bir dakika önce kesildiği takdirde de bu yeterli bir “ilave” sayılır mı?

Mişna Berura adlı alaha eserinin yazdığına göre, Talmud'da bu ilave sürenin ne kadar olduğu belirtilmemiştir, ama güneş batmadan en az on üç dakika öncesinden itibaren *melahadan* uzak durmak gerektiği açıktır (*Beur Alaha* ve *Mişna Berura* 261).

Roş Aşana Neden 1 Tişri Tarihindedir?

Yaprak

10

Kutsal ve Mübarek Tanrı evreni altı günde yaratmıştır ve altıncı günde ilk insan yaratılmıştır. Rabi Eliezer, o altıncı günün 1 Tişri olduğunu söylemektedir. Bu nedenle o gün, yargı günü olarak belirlenmiş olan Roş Aşana'dır ve Kutsal ve Mübarek Tanrı tüm insanları ve tüm eylemlerini yargılar ve hükmünü verir.

Yargı günü olarak neden özellikle Roş Aşana belirlenmiştir?

Kim Kimdir?

Babil'deki İkinci Nesil Amoraim

Tora'daki Büyüklüğü

Neardea şehrinin yıkılışından birkaç yıl sonra şehir tekrar inşa edildi ve Rav Nahman orada yaşamaya başladı. Neardea'da, parasal konularda (*dine mamonot*) usta ve uzman bir yargıç olarak tanındı ve bu konularda tek başına bile karar verirdi (*Sanedrin* 5a).

Rav Nahman parasal konularda çok sayıda alaha kararına imza atmıştır. Bunların birçoğu, Talmud'un, başkalarının parasına ve malına verilen zararları konu eden *Nezikin* faslında yer almaktadır. *Gemara*'da da *dine mamonot* söz konusu olduğunda alahanın daima Rav Nahman'ı takip ettiğine

hükmedilmiştir.

Babil'deki Amoralara Rav Nahman'ı çok takdir ederler ve onun hem büyüklüğünü hem de tevazuunu fazlasıyla överlerdi.

Vefatına yakın, Rav Nahman, öğrencisi olan Amora Rava'dan, ölüm meleğinin kendisine sıkıntı vermemesi için kendisi adına dua etmesini rica etmişti. Rava bu konudaki hayretini ifade ettiğinde, Rav Nahman tevazu içinde şöyle cevap verdi: “Ben senin duana ihtiyaç duymayacak kadar önemli ve mükemmel biri miyim ki?”

**Rav
Nahman
bar
Yaakov**

Çünkü 1 Tişri tarihinde Adam A-Rişon günah işleyerek bilgi ağacının meyvesini yemiş, aynı gün *teşuva* yapmış ve Kutsal ve Mübarek Tanrı da günahını affetmişti. Bu nedenle Kutsal ve Mübarek Tanrı, Roş Aşana'nın tüm nesiller boyunca yargı günü olmasına ve insanın O'nun huzurunda mahkemeye çıkarılmasına hükmetmiştir (*Ran*).

Roş Aşana'da Tanrı yeni yılda her insanın başına neler geleceğini belirler. *Gemara*, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın Roş Aşana'da, annemiz Sara'nın, her ne kadar doğum yapamayan kısır bir kadın ise de, buna rağmen bir oğul doğurmasına karar verdiğini ve böylece Yitshak Avinu'nun doğduğunu anlatmaktadır.

Bu nedenle Roş Aşana'da Vayera *peraşasından* “*V'AD... pakad et Sara*” (“ve A-Şem, Sara'yı hatırına getirdi [ve Sara bir oğul doğurdu]”) kısmını okuruz.

Nisan Ayı

Yaprak

Bu yaprakta oldukça ilginç bir şey öğreniyoruz:

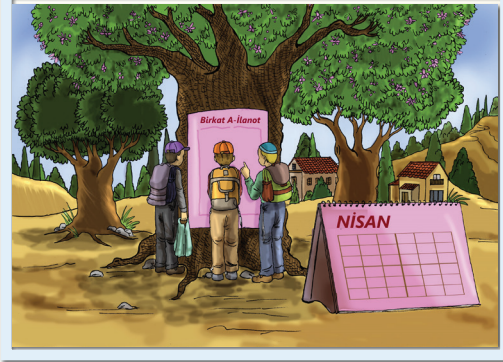
Yitshak Avinu 15 Nisan tarihinde, yani Pesah bayramının ilk günü doğmuş ve bunun yüz seksen yıl sonrasında yine tam olarak aynı günde, 15 Nisan'da vefat etmiştir.

Nisan ayında başka neler olmuştur? Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın Mısırlıların başına getirdiği On Bela, İyar ayında başlamış (*Eduyot* 2:10) ve bir yıl sonra Nisan ayında Bene-Yisrael Mısır'dan çıkarak, Mısırlıların kölesi olmaktan kurtulmuşlardır.

Nisan ayında özel bir de gece vardır. Hangisi mi? Tabii ki *Seder* gecesi! Bu gece aynı zamanda “*lel şimurim*” (gözetim gecesi) olarak da adlandırılır. Neden? Çünkü Kutsal ve Mübarek Tanrı, Avraam Avinu'ya, Bene-Yisrael'in Mısır'da ebediyen köle olarak kalmayacakları yönünde vermiş olduğu sözünü tutarak Bene-Yisrael'i Mısır'dan çıkaracağı geceyi, sözün gelişi, dört gözle beklemiş, bu tarihin gelişini gözlemiş, gözetmiştir (Raşi'nin *Bo peraşasındaki* açıklamalarından).

Bunun yanında bu gece dünya üzerinde özel bir koruma ve gözetim vardır ve zarar verici etkenlerden korkmaya gerek yoktur.

Nisan ayında söylenen özel bir de *beraha* vardır: “*Birkat A-İlanot*” (ağaçların *berahası*). Nisan ayı içinde, çiçek açan bir meyve ağacı gören kişi şu *berahayı* söyler: “*Baruh... Şelo Hiser Baolamo Kelum, Uvara Vo Beriyot Tovim, Veilanot Tovot, Leanot Baen Bene Adam* – Dünyasında hiçbir şeyi eksik etmeyen ve onda, insanoğlunun yarar sağlaması için iyi canlılar ve iyi ağaçlar yaratan Sen, Tanrımız; Mübarek'sin.”

Hurma Yiyerek Tora Öğrenenler (devam)

“Bu kadar bol yiyeceğiniz var; üstelik çok da ucuz. Dahası, yiyeceğinizi elde etmek için çok büyük zahmetlere girmenize de gerek yok. Ve buna rağmen hâlâ Pumbedita şehrinde kutsal Tora ile meşgul olmayan insanlar görüyorum. Bu nasıl olabilir?!”

Ula, damakta muhteşem bir lezzet bırakan hurmalarla karnını doyurdu, *berahasını* söyledi ve her şeyden önemli ve kıymetli olan meşgalesine döndü – kutsal Tora öğrenimine.

Gündüz, yerini geceye bırakmaya

başladığında Ula kendisini kötü hissetti. Doyana kadar yediği hurmalar karnında ciddi ağrılara yol açmıştı. Acıdan kıvranan Ula, ağrılarını yatıştırmak için çeşitli yollar denedi, ama durumunda hâlâ bir iyileşme olmamıştı. Ne yazık ki, rahatsızlığı nedeniyle Tora da öğrenemiyordu.

Ula, ev sahiplerine “Sizi anlayamıyorum Pumbeditalılar!” dedi. “Bir zuz karşılığında, üç sepet dolusu ölümcül zehir satın alabiliyorsunuz...”

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
147'de

Maaserler İçin Roş Aşana

Yaprak

12

Yukarıda Roş Aşana'nın, Tanrı'nın insanları yargıladığı yargı günü olduğunu öğrenmiştik. Bu yaprakta Roş Aşana'nın aynı zamanda "Roş Aşana LaMaaser", yani "maaserler için yılbaşı" olduğunu öğreniyoruz.

Öncelikle *maaserin* ne olduğunu açıklayalım, daha sonra da *maaserler* için bir yılbaşına neden ihtiyaç olduğunu görelim.

Maaser: Daha önce de gördüğümüz gibi *Terumot U-Maaserot* adı verilen bir *mitsva* vardır. Tüm meyvelerden ve tarım mahsullerinden Koenlere vermek üzere *teruma* ve Levilere vermek üzere *maaser [rişon]* ([ilk] onda bir) ayrılır.

Bunun yanında "*maaser şeni*" (ikinci onda bir) adı verilen bir *maaser* daha vardır. Ürünlerin onda biri özel olarak ayrılır ve Yeruşalayim'e getirilerek orada yenir.

Ayrıca "*ma'sar ani*" (fakirlere verilen onda bir) de vardır – ürünlerden ayrılan onda birlik kısım fakirlere verilir.

Acaba her yıl hem *maaser şeni* hem de *ma'sar ani* ayrılır mı? Hayır! *Ma'sar ani*, *Şemita* yılını takip eden üçüncü ve altıncı yıllarda ayrılır. Diğer yıllarda ise *maaser şeni* ayrılır.

Şimdi konuyu iyice anlayabiliriz. Roş Aşana, *maaserler*le ilgili olarak yeni yılın ne zaman başladığını belirler. Bu sayede *maaser şeni* mi yoksa *ma'sar ani* mi ayırmak gerektiğini bilebiliriz.

"Hadaş" Yasağı

Yaprak

13

Şimdiki konumuz "*hadaş*" yasağını ele almaktadır.

Kutsal Tora'mız, Bet-Amikdaş'ta "*Minhat A-Omer*", yani *Omer-korbanı* getirilmeden önce, tarlada yetişen yeni tahıllardan yemenin yasak olduğunu söylemektedir. Bu nedenle söz konusu yasağa "*isur hadaş*", yani "yeni [ürünü yeme] yasağı" adı verilir.

Omer-korbanı Pesah bayramının ikinci gününde, yani 16 Nisan tarihinde gerçekleştirilirdi ve bunun hemen ardından, gün içinde, yeni mahsulleri yemek serbest hale gelirdi. Günümüzde Bet-Amikdaş olmadığı ve bu *korbanı* gerçekleştiremediğimiz için, yeni mahsulden yemek ancak 16 Nisan günü sona erdikten sonra serbest hale gelir.

Gemara, Bene-Yisrael'in *Minhat A-Omer*'i ilk olarak Yeoşua bin Nun'un önderliğinde Erets-Yisrael'e girdikten sonra gerçekleştirdiklerini anlatmaktadır. Bene-Yisrael ülkeye girdiklerinde *Minhat A-Omer*'i getirme tarihine daha beş gün vardı.

Kim Kimdir?

Babil'deki İkinci Nesil Amoraim

İkinci *Amoraim* neslinde Babil'de yaşamıştır.

Sura'daki *yeşivada* *Amora* Rav'ın yanında öğrenim görmüştür ve *Gemara*'da Raba bar Aviya'nın, hocası Rav'ın adıyla aktardığı çok sayıda söz yer almaktadır.

Rav'ın vefatının ardından, öğrenim için Şemuel'in Neardea'daki *yeşivasına* geçti. Burası o dönemde Babil'deki en büyük ruhani merkezdi.

Daha sonraları Mehoza şehrine taşındı. Orada şehrin ruhani liderlerinden biri haline geldi ve yine orada, *dayan* (yargıç) ve *roş yeşiva* olarak atandı.

Raba bar Aviya birkaç kez Peygamber Eliyau'nun kendisine görünmesine nail olmuştur. Kendisine *alaha* konusunda sorular

sorardı. *Gemara*'nın anlattığına göre, bu görüşmelerinden birinde Peygamber Eliyau, Raba bar Aviya'nın fakirliğinin onu rahatsız ettiğini ve Tora öğrenimine sekte vurduğunu fark etmişti. Eliyau onun için bir mucize gerçekleştirdi ve böylece Raba Göklerden gelen bir servetle zenginleşti. Ama Raba bar Aviya bu paradan yararlanmak istemedi. Bu nedenle servetini damatlarına dağıttı (bkz. *Baba Metsia* 114b).

Şemuel'in Neardea'daki *yeşivası* yıkıldığında, Raba bar Aviya, o zamanlarda genç olan Rav Nahman bar Yaakov'u buldu, onu himayesine alarak kendisine Tora öğretti. Böylece Rav Nahman, Raba bar Aviya'nın başlıca öğrencisi ve en büyük *Amoralardan* biri haline geldi.

Raba
bar Aviya

Dolayısıyla bu beş gün zarfında yeni mahsulden yemeleri mümkün değildi. Bu nedenle ilk beş gün boyunca, ellerinde kalan *Man*'ı yemeye devam ettiler ve 16 Nisan'da *Minhat A-Omer*'i gerçekleştirdikten sonra ülkenin mahsulünden yemeye başladılar.

Roş Aşana La'llanot

Yaprak

14

Yukarıda “*maaser*ler için Roş Aşana” kavramını öğrenmiştik. Bu yaprakta ise “*Roş Aşana La'llanot*”, yani “ağaçlar için yılbaşı” konusunu göreceğiz.

Hepimiz Tu Bişvat'ın (15 Şevat) “ağaçların yılbaşı” olduğunu biliyoruz. Şimdi bunun nedenini anlayacağız.

Dikkat edin! Reuven'in bir bahçesi, içinde de portakal ağaçları var. Reuven çok sayıda meyve kopardı ve portakallardan *Terumot U-Maaserot* paylarını doğru bir şekilde ayırdığından emin olmak üzere hemen hahamı çağırdı.

Haham portakal sandıklarının yanında durdu. Koen için *teruma*, Levi için *maaser rişon* ayırdı. Bunun ardından Reuven'e sordu: “Söyle lütfen! Bu portakalların çiçekleri ne zaman düştü? Meyveler büyümeye ne zaman başladı?”

“Sayın haham; ne fark eder?” diye sordu Reuven.

Haham cevap verdi: “Şu anda *Şemita*'dan sonraki üçüncü yıldayız. İkinci yıla ait meyvelerden *maaser şeni* ayrılıp Yerusalayim'e götürülür ve orada yenir. Ama üçüncü yıla ait meyvelerden *maaser şeni* değil, *ma'sar ani* ayrılır ve fakirlere dağıtılır. Eğer bu portakallar büyümeye Tu Bişvat'tan önce başladıysa geçen yıla aitler demektir ve o zaman *maaser şeni* ayırmak gerekir. Eğer büyümeye Tu Bişvat'tan sonra başladıysa, meyveler bu yıla aittir ki bu durumda *ma'sar ani* ayırmak gerekir.”

“Anlıyorum sayın haham” dedi Reuven. “Öyleyse Tu Bişvat günü, ağaçlar konusunda yılın ne zaman değiştiğini belirliyor. Bu şekilde meyvelerin hangi yıla ait olduğunu anlıyor ve buna göre uygun *maaser* türünü ayırıyoruz.”

Lezzetli İncirler

Yaprak

15

Bundan uzun yıllar önce Gamliel, babasıyla birlikte *bet midraş*a doğru yola çıktı.

Eskiden *bet midraş* şehir dışında bulunurdu. Bu nedenle, güzel kokulu meyvelerin bulunduğu tarla ve bahçelerden geçtiler. Ama tabii ki kendilerine meyve koparmadılar, çünkü bu bahçeler onlara ait değildi.

Ve işte; belirli bir incir ağacının bulunduğu bir bahçeye geldiler. Babası elini uzatarak ağaçtan birkaç incir kopardı. Gamliel şoka girmişti. “Baba!” dedi. “Bu meyveleri koparmak serbest mi?!”

Hurma Yiyerek Tora Öğrenenler (devam)

“... Ve buna rağmen, aranızda büyük gayret ve titizlikle, muhteşem bir fedakârlıkla kutsal Tora'yla meşgul olan bunca insan var!”

Başta Ula, Babillilerin yiyecek bolluğuna rağmen Tora ile meşgul olmamalarına hayret etmişti. Ama hurmalar gelip ona bunun tam aksini

gösterdi. Babilliler arasında Tora öğrenimi için gösterilen büyük fedakârlığı onun önünde açıkça ortaya koydu. Tora öğrenen kişiler, bolca yedikleri hurmadan dolayı çektikleri sıkıntıya rağmen bedensel rahatsızlıklarına üstün gelip Tora ile meşgul olmaktaydılar (*Pesahim* 88).

Hahamlarımızdan
MAASELER

SON

Babası cevap verdi: “*Şemita* yılına ait meyvelerin *efker*, yani ‘sahipsiz’ olduğunu ve herkesin kendisi için bu meyvelerden canının istediği şekilde koparıp alabileceğini mutlaka biliyor olmalısın!” (bkz. sayfa 134).

İkisi yola devam ettiler. Birden bire Gamliel, *Şemita* yılının bundan iki yıl önce olduğunu hatırladı! “Baba!” dedi. “Meyveleri koparmanın serbest olduğunu nasıl söyleyebildin? *Şemita* yılı geçeli çok oldu?!”

Babası “Haklısın sevgili oğlum” dedi. “Ama *Gemara*’da [bu yaprakta], bu incir cinsinin büyümesinin üç yıl aldığı yazıyor! Şimdi anlıyor musun oğlum? Bu incirler, gelişmeye, büyümeye *Şemita* yılında başladıkları için *Şemita* yılına aitler. Ve bu yüzden *efker* konumundalar.”

Pesah, Şavuot ve Sukot

Yaprak

16

Bu yaprakta öğrendiğimiz *mişnada*, Roş Aşana’nın yanı sıra, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın dünyayı farklı konularda yargıladığı başka günlerin de olduğu söylenmektedir.

Pesah bayramında Tanrı dünyayı tahıllar konusunda yargılar. Bu yılın tahıl mahsulü iyi mi olacaktır, yoksa kötü mü? Tahıl bol miktarda mı yetişecektir, yoksa az mı? Bu nedenle Kutsal ve Mübarek Tanrı, Pesah bayramında, yeni yılın ilk arpa mahsulü ile yapılan *Omer-kurbanının* getirilmesini emretmiştir. Bu *mitsva* sayesinde tahıllar da bereketli kılınacaktır.

Şavuot bayramında Tanrı dünyayı ağaç meyveleri konusunda yargılar. Ne kadar meyve yetişecektir ve bunlar lezzetli mi yoksa acı mı olacaktır? Bu nedenle yılın turfanda meyveleri (*bikurim*) Şavuot’ta getirilmeye başlanır.

Sukot bayramında Tanrı dünyayı su konusunda yargılar. Yeni yıl içinde dünyaya ne kadar yağmur yağacaktır ve bu yağışlar nerelerde yoğunlaşacaktır? Bu nedenle Tanrı Sukot bayramında *nisuh a-mayim mitsvasını* emretmiştir (bkz. sayfa 111). Bu *mitsva* sayesinde dünya yağmura nail olacaktır.

Güzel Huylar ve Görgü Kuralları

Yaprak

17

Gemara bir keresinde Rav Yeoşua’nın oğlu Rav Una’nın çok hastalandığını anlatmaktadır. Rav Papa, hasta olan Rav Una’yı ziyarete gitmiş ve onun neredeyse ölü gibi görüldüğünü görmüştü (“*Aruh LaNer*”in açıklamasına göre). Bunun üzerine Rav Papa aile fertlerine “Rav Una’yı gömmek üzere bir kefen hazırlayın” dedi.

Yine de olayın sonunda Rav Una iyileşti. Rav Papa, onu gömmek için kefen hazırlamalarını söylediği için Rav Una’nın önünde utanıyordu.

Ancak Rav Una daha sonraları, hastalığı sırasında dünyadan ayrılma vaktinin gerçekten de gelmiş olduğunu anlattı. Rav Papa’nın gözlemi hatalı değildi. Fakat Kutsal ve Mübarek Tanrı, Rav Una hoşgörülü olduğu, kendisine sıkıntı veren kişilere gücenmediği ve onlara hak ettikleri şekilde sert davranma âdetinde olmadığı için, Göksel mahkemeye talimat vererek, onu katı bir şekilde davranmamalarını ve onun birkaç yıl daha yaşamasına izin vermelerini söylemişti.

Buradan, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın, kendisine karşı işlenen kabahatlerin üzerinde çok fazla durmayan bir kişiye sert yargı niteliğiyle değil, merhamet niteliğiyle davrandığını öğreniyoruz.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael’deki İkinci Nesil Amoraim

Hayatından Kesitler

Erets-Yisrael’deki ikinci *Amoraim* nesline mensup ünlü bir *Amoradır*. Amora Rabi Yohanan’ın öğrencisi ve eniştesiydi ve ikisi birlikte Teverya’daki *yeşivanın* başında görev yapıyordu.

Tsipori’de hahamlardan oluşan bir ailenin çocuğu olarak doğmuştur. Tam ismi Rabi Şimon ben Lakiş’tir, ama Talmud Bavli’de çoğunlukla, isminin kısaltılmış hali olan Reş

Lakiş ismiyle anılır.

Küçüklüğünde, Tsipori’de yaşamış olan Rabi Yeuda A-Nasi’yi görmeye nail olmuştu.

Bar Kapara, Rabi Yanay, Rabi Afas ve Rabi Hanina’nın yanında Tora öğrendi, ama esas öğrenimini, kendisini çok seven ve onun kendisine denk olduğunu söyleyen eniştesi Rabi Yohanan’ın yanında gerçekleştirdi.

Reş Lakiş

Tora ve *Gemilut Hasadim* Sayesinde

Yaprak

18

Bu yaprakta *Gemara*, Yerusalayim’de “*Mişpahat Raban Yohanan*” (Raban Yohanan’ın ailesi) adı verilen bir Koen ailesinin yaşadığını anlatmaktadır. Oysa bu ailenin Raban Yohanan’la hiçbir akrabalığı yoktu. Öyleyse neden bu şekilde anılıyorlardı?

Gemara, bundan çok uzun zaman önce yaşamış olan Koen Gadol Eli’den bahsetmektedir. Eli, daha I. Bet-Amikdaş bile inşa edilmeden önce yaşamış ve Şilo kentinde bulunan Mişkan’da görev yapmıştı.

Koen Gadol Eli büyük bir *tsadik* ve neslinin en büyük insanlarından biriydi. Ama oğulları Hofni ve Pinhas nahoş davranışlar göstermişlerdi ve bu nedenle Kutsal ve Mübarek Tanrı, onların soyundan gelen herkesin henüz genç yaşta vefat etmesine hükmetmişti! Bu aileye mensup kimse yaşlanma fırsatı bulamayacaktı! Ne kadar da ağır bir ceza!

Ve işte, Raban Yohanan ben Zakay’ın döneminde Yerusalayim’de yaşayan bu Koen ailesinin çocukları da on sekiz yaşına geldiklerinde ölüyorlardı. Çok üzücü. Aile fertleri Raban Yohanan ben Zakay’a gidip “Rabi! Ne yapalım?” dediler. “Anlaşılan siz Eli A-Koen’in soyundan geliyorsunuz” diye cevap verdi Raban Yohanan ben Zakay. “Gidip Tora ile meşgul olun ve bu şekilde cezadan muaf olacaksınız!” Ve öyle oldu. Aile fertleri Tora ile meşgul olmaya ve genç yaşta ölmemeye başladılar. O zamandan beri bu aile “*Mişpahat Raban Yohanan*” diye anılmaya başladı.

Megilat Taanit

Yaprak

19

II. Bet-Amikdaş’ın yıkılışından yaklaşık yüz yıl önce, Yisrael’in Hahamları bir *megila* (parşömen rulo şeklinde bir kitap) oluşturmuşlar ve Yisrael halkının mucizeler yaşayıp çeşitli sıkıntılardan kurtulduğu tüm günleri buraya kaydetmişlerdi. Yisrael’in Hahamları, her yıl bu tarihlerde bir bayram kutlanmasını ve oruç tutmanın yasak olmasını öngörmüşlerdir.

Bet-Amikdaş yıkıldıktan sonra Hahamlarımız “*Megilat Taanit*” (oruç [tutmanın yasak olduğu günleri listeleyen] *megila*) adı verilen bu *megilayı* iptal etmişlerdir ve burada kayıtlı olan tarihler artık birer bayram değildir. Buna rağmen Hahamlarımız, atalarımız için gerçekleştirmiş olduğu mucizeler nedeniyle Tanrı’ya övgü ve şükranlarımızı sunduğumuz iki günü – Purim ve Hanuka – yürürlükte bırakmışlardır.

Bu yaprakta, *Megilat Taanit*’te yazılı olan günlerden biri hakkında bilgi alıyoruz: 28 Tevet.

Ne olmuştu bu tarihte? Kötü yürekli Romalılar Bene-Yisrael’in Tora öğrenmelerini, *Berit Mila* yapmalarını ve Şabat’ı gözetmelerini yasaklayan bir karar çıkarmışlardı. Hahamlar gidip sokakta bir protesto gösterisi düzenlediler: “Hepimiz aynı baba ve annenin evlatlarıyız! [Romalıların geldiği Edom halkının atası olan Esav ile Yahudilerin atası olan Yaakov’un her ikisi de Yitshak ve Rivka’nın çocuklarıydı] Öyleyse neden özellikle bize karşı böylesine ağır kararlar çıkarıyorsunuz?!”

Roma imparatoru onların bu protestolarını duyunca söz konusu kararı iptal etti. Tarih 28 Tevet’ti.

Ne Zaman Roş Hodeş Olacağına Kim Karar Verir?

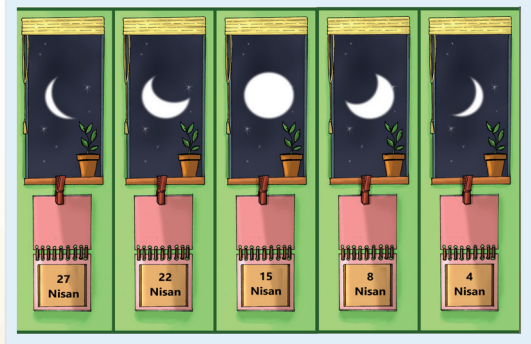
Yaprak

20

Günümüzde, *Amora Illel*’in belirlemiş olduğu yıllık sabit bir takvimimiz vardır. Bu takvimde aylar ve bayramların tam olarak hangi güne rastladığı düzenli bir şekilde yer almaktadır.

Eskiden, Yerusalayim’de *Sanedrin* olduğu dönemde, her ay Roş Hodeş’in hangi gün olduğu konusundaki kararı *Sanedrin* verirdi. Nasıl mı?

Hepinizin bildiği gibi, her ayın başında Ay’ın aydınlık kısmı çok ince bir çizgi halindedir ve günler ilerledikçe büyür.

Ayın ortasına gelindiğinde tüm Ay ışığı tam bir daire şeklindedir. Daha sonra yine küçülmeye başlar ve ay sonunda tamamen gözden kaybolur.

Ay yeniden ortaya çıkıp tekrar görüldüğünde bu, yeni ayın başladığının işaretidir. Ayın ilk ışıklarını gören şahitler *Sanedrin*'e gelip Ay'ı gördüklerine dair tanıklık ederler ve *bet din* de o günün Roş Hodeş olduğunu ilan ederdi.

Yeni aya “*molad*” adı verilir. Neden?

Çünkü bu sözcük “doğmak” fiiliyle bağlantılıdır ve Ay bir süre için gözümüzden ırak kaldıktan sonra geri gelmiş, bir anlamda tekrar doğmuştur.

Yeni Ayı Kutsal Kılmak İçin Şabat İhlali

Yaprak

21

Hahamlarımız Tora'nın pasuklarından, yeni ayı kutsal kılmak, yani Roş Hodeş'i ilan etmek için, gerekirse Şabat'ın bile ihlal edilebileceğini öğrenmişlerdir!

Örneğin eğer bir Yahudi Yeruslayim'den uzakta oturuyorsa ve “*molad*”ı, yani yeni ayı görmeyi başardıysa, hemen Yeruslayim'e gitmesi gerekir. Ve o gün Şabat bile olsa, Şabat günü şehir dışında iki bin *amadan* daha uzak mesafeye gitmek yasak olmasına rağmen bunu yapmalıdır.

Hatta gerektiği takdirde bu amaçla eşek gibi bir hayvana bile binebilir; eğer yola tek başına çıkmaktan korkuyorsa, yanına sopalar ve kendisine eşlik edecek insanlar da alabilir.

Raban Yohanan ben Zakay şöyle demiştir: Bet-Amikdaş ayakta olduğu sürece, Roş Hodeş'in ne zaman olduğunu ve Roş Hodeş'e ait *korbanın* ne zaman gerçekleştirileceğini bilebilmek için, gerekirse Şabat ihlal edilebilirdi. Ama artık Bet-Amikdaş olmadığı ve *korban* yapılmadığı için, Roş Hodeş uğruna Şabat ihlali sadece Nisan ve Tişri aylarından önce yapılabilir, çünkü bu aylarda önemli bayramlar vardır ve Roş Hodeş'in tam olarak ne zamana rastladığını ve buna bağlı olarak bayramların hangi günlerde kutlanacağını belirlemek için şahitlerin Şabat'ı ihlal etmeleri gerekir.

Ama bu da Raban Yohanan ben Zakay'ın dönemi için geçerliydi. Günümüzde sabit bir takvim kullandığımızdan, Şabat'ı ihlal etmek için bir sebep yoktur.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki İkinci Nesil Amora'im

Kuvveti

Reş Lakiş doğasından gelen ender bir bedensel kuvvete sahipti. Bu nedenle gençliğinde, kendisini zorla saflarına katan bir eşkıya grubuna kapılmıştı. Bu haydutlar onu çok takdir ederler ve sahip olduğu üstün kuvvete büyük hayranlık beslerlerdi. Sonunda onu kendilerine elebaşı olarak seçtiler. *Gemara*'da anlatıldığına göre Rabi Yohanan bir keresinde Yarden Nehri'nin kıyısında bulunuyordu. Reş Lakiş onu nehrin öte kıyısından görünce, hafif bir sıçramayla sıçradı ve doğrudan Raban Yohanan'a geldi. Rabi Yohanan onun müthiş fiziksel kabiliyetinden çok etkilenmişti. “*Helah LeOrayta* – Kuvvetin Tora için olsun!” dedi ona. “Bu kuvvetini Tora'ya vakfetmen en doğrusu!” Ve Rabi Yohanan ona bir söz verdi: Eğer eşkıyanın elebaşısı olmaktan vazgeçer ve kendisini Tora öğrenimine verirse, çok üstün meziyetlere sahip olan kız kardeşini ona

verecekti. Ve gerçekten de Reş Lakiş bunu kabul etti ve Rabi Yohanan'ın *yeşivasında* öğrenime başladı. O kadar ilerledi ki neslin en büyük otoritelerinden biri haline geldi.

Reş Lakiş çok keskin bir zekâya ve üstün bir beyne sahipti. *Amoralardan* birinin tanıklık ettiğine göre Reş Lakiş *bet midraşta* Tora öğrendiği sırada bu öğrenim o kadar yoğun ve kuvvetliydi ki, dağları yerlerinden söküp birbirine sürterek öğütüyormuş gibi görünüyordu (*Sanedrin* 24a).

Öğreniminde çok çalışkan ve istikrarlıydı. Kendisi hakkında söylediği gibi, Rabi Yohanan'ın dersine girmeden önce öğrenimini kırk kez tekrarlardı. Rabi Yohanan'ın söylediği her şeye 24 soruyla meydan okur, Rabi Yohanan da ona 24 cevap verirdi – böylece *alaha* en saf haliyle açıklığa kavuşurdu.

Reş Lakiş

MASEHET ROŞ AŞANA PEREK 2: İM ENAN MAKİRİN

“Molad” İçin Kim Tanıklık Edebilir?

Yaprak
22

Gemara, bundan uzun yıllar önce *Sanedrin*’e gelip “Yeni ayı (*molad*) gördüm” diye tanıklık eden her Yahudi’nin sözlerinin kabul edildiğini anlatmaktadır.

Ama daha sonraları Hahamlar, yalnızca güvenilir olduğu bilinen kişilerin tanıklık ifadesinin kabul edileceğine hükmettiler. Bu kanuna neden mi ihtiyaç duymuşlardı? Çünkü o dönemde “*Baytosim*” adı verilen kötü niyetli bir grup vardı. *Baytosim* bir keresinde iki kişiye *Sanedrin*’e gidip *molad*ı gördüklerine dair yalan söylemeleri için para vermişlerdi. Bu şekilde *bet din* hataya düşüp, aslında Roş Hodeş olmamasına rağmen “Bugün Roş Hodeş” diye ilanda bulunacaklardı.

Ne dersiniz? *Baytosim* bu komplolarında başarılı oldular mı?

Baruh A-Şem, hayır!

Bu hileleri nasıl mı açığa çıkmıştı? Tuttukları iki adamdan biri aslında iyi ve *kaşer* bir Yahudi’ydi ve *Sanedrin*’e geldiği zaman, “*molad*”ı gördüğü için tanıklık ediyor olmadığını, yalan söylemesi için kendisine para ödediklerini ima etti.

Bu olay sonrasında Hahamlar yeni bir kanun çıkardılar: Güvenilir olduğu bilinen bir kişi olmadıkça, *molad*ı gördüğüne dair tanıklık eden kimsenin tanıklığını kabul etmeyeceklerdi.

Büyük Meşaleler

Yaprak
23

“*Molad*”ın ne olduğunu ve *bet din*in Roş Hodeş’i, *molad*ı gören şahitlerin ifadelerine dayanarak ilan ettiklerini öğrendik. Ama lütfen söyleyin; acaba uzak yerlerdeki Yahudiler Roş Hodeş’in yürürlüğe girdiğini nasıl öğreniyorlardı? O zamanlarda telefon yoktu ki!

Mişna bunu şöyle anlatır: O gece Ar A-Zetim’e (Zeytinler Dağı) çıkarlar ve orada “*masuot*”, yani büyük meşaleler yakarlardı. Meşaleleri elinde tutan kişi onları öne, arkaya, yukarı ve aşağı doğru sallar ve bu işlemi, uzaktaki dağ tepesinde başka bir kişinin de aynısını yapmaya başladığını görüp, o kişinin de o günün Roş Hodeş olduğunu anladığından emin olana kadar sürdürürdü.

İşte bu şekilde bir dağ başından diğerine meşaleleri sallarlardı ve sonunda kısa süre içinde, Babil’de oturan Yahudiler de o günün Roş Hodeş olduğunu öğrenmiş olurdu. Onlar da kendi evlerinin çatısına çıkıp meşaleler yakarlardı. *Mişna* yakılan bunca meşale sebebiyle tüm Babil’in kocaman bir kamp ateşi gibi göründüğünü anlatır.

Bir keresinde kötü niyetli insanlar, henüz Roş Hodeş olmamasına rağmen, Yahudileri yanıltma amacıyla Ar A-Zetim’e çıkarak meşaleler yakmış ve bu kez Yisrael halkı içinde gerçekten de büyük bir yanlışla sebep olmuşlardı. O zamandan itibaren Yisrael’in Hahamları, Yahudilerin yaşadığı her yere *bet dinden* özel ulaklar gönderilmesine ve Roş Hodeş’in ilan edildiğinin bu şekilde bildirilmesine karar vermişlerdir.

Rav ve Şemuel Nerede Dua Ederlerdi?

Yaprak

24

Gemara'da kutsal *Amoralar* Rav ve Şemuel'in Neardea şehrindeki antik sinagogda dua ettikleri anlatılmaktadır.

Bu sinagogda son derece garip bir şey vardı – bir heykel! Evet, bu sinagogun içinde kralın bir heykeli duruyordu. Ama sinagogda bir heykelin durması mümkün müdür? Bu durum şöyle bir varsayıma dayanıyordu: Sinagogda çok sayıda insan bulunur ve kimse bu kadar çok Yahudi'nin bir araya gelip hep birlikte putperestlik günahını işliyor olabileceğine ihtimal vermeyecek, dolayısıyla bu heykelin tapınma amaçlı bir put değil, sadece kralı onurlandırmayı hedefleyen bir anıt olduğunu anlayacaktı.

Bu sinagogun çok da özel bir ismi vardı: “*Şaf Ve Yatev*”

Neden mi bu isim verilmişti?

I. Bet-Amikdaş'ın yıkılışından önce Babil İmparatoru Nevuhadnetsar, Yeuda Kralı Yehonya'yı Babil'e sürmüştü ve onunla birlikte dönemin hahamlarının çoğunluğu ile bazı peygamberler de sürgüne çıkmışlardı. Bu insanlar yanlarına Bet-Amikdaş'tan toprak ve taşlar almışlar ve bunları *Neardea* şehrindeki bu sinagogu inşa etmek için kullanmışlardı.

İşte sinagoga *Şaf Ve Yatev* ismini vermelerinin sebebi buydu. Aramca olan bu isimde *şaf*, “yerinden ayrıldı; seyahat etti” anlamına gelir. *Yatev* sözcüğü ise “oturdu; yerleşti” anlamındadır. Başka bir deyişle bu isim, Bet-Amikdaş'ın yıkılışından sonra *Şehina*'nın (Tanrı'nın kutsal mevcudiyeti) Yerusalayim'den ayrılıp seyahat ettikten sonra bu sinagoga yerleştiğini simgelemektedir.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki İkinci Nesil Amoraim

Rabi Yohanan'ın Öğrencisi ve Öğrenim Partneri

Reş Lakiş, eniştesi Rabi Yohanan'ın “*talmid-haver*”i, yani hem öğrencisi hem de öğrenim partneriydi. *Yeşiva* başkanlığında da ona vekâlet ediyordu. Yerusalayim ve Babil Talmudu ile *Midraş* eserlerinin her yerinde Reş Lakiş'in Rabi Yohanan'dan yaptığı alıntılar yer alır ve bunların birçoğunda Reş Lakiş, Rabi Yohanan'la fikir ayrılığı içerisindedir.

Reş Lakiş'i çok önemseyen ve ona büyük değer veren Rabi Yohanan, ondan “sağ kolum” (*Yoma* 3b) ve “*mar*” (üstad) diye bahsederdi. Bir keresinde Reş Lakiş bir konuda Rabi Yohanan'dan farklı bir karar verince “Karşımda dengim, ama benimle hemfikir olmayan Reş Lakiş varken ne yapabilirim” demiştir. Bunun yanında birçok kez Rabi Yohanan Reş Lakiş'in görüşünü kabul ederek *alahay*ı onun görüşü doğrultusunda tespit etmiştir.

Reş Lakiş'in büyük dürüstlük ve doğruluğu *Gemara*'da şöyle anlatılır: Kendisi sokaktaki herkesle konuşmazdı ve eğer bir kişiyle konuştuğu görülecek

olsa, o kişi, hiç şahit olmaksızın ticari mal teslim edilebilecek kadar güvenilir biri olarak kabul edilirdi.

Reş Lakiş büyük fiziksel gücüyle, *Amora* Ula'yı, onu kaçırmış olan haydutların elinden kurtarmıştı. Hatta bir keresinde Rabi Yohanan'ın mallarını da soyguncuların elinden alabilmişti.

Vefat şekli *Gemara*'da şöyle anlatılır (*Baba Metsia* 84a). Rabi Yohanan ile Reş Lakiş bir *alaha* konusunda farklı görüşler öne sürdükleri sırada Rabi Yohanan Reş Lakiş'e onun eskiden eşkıya reisi olduğu günleri hatırlattı. Reş Lakiş Rabi Yohanan'a sertçe cevap verince Rabi Yohanan ona gücendi ve bunun sonucunda Reş Lakiş hastalanarak vefat etti. O zamandan itibaren Rabi Yohanan bir türlü huzur bulamadı ve sürekli olarak “Neredesin Ben Lakiş?!” diye haykırıyordu. Sonunda Rabi Yohanan da güçten düştü ve o da vefat etti.

Reş Lakiş ardında akıllı ve keskin zekâlı bir oğul bıraktı.

Reş Lakiş

Güzel Huylar ve Görgü Kuralları

Yaprak
25

Bir gün iki tanık gelerek *Sanedrin* üyelerine “Dün gece yeni ayı gördük!” dediler. O dönemde *Sanedrin*’in başkanı olan Raban Gamliel ayağa kalkarak “Bugün Roş Hodeş Tişri!” diye ilanda bulundu.

Ama Rabi Yeoşua “Bu tanıklar yalancı ve Raban Gamliel yeni ayı hata sonucu kutsadı” dedi.

Raban Gamliel, Rabi Yeoşua’nun bu sözleri nedeniyle Yisrael içinde ayrılık çıkabileceğinden endişe etmişti. Halkın bir kısmı “Bugün Roş Hodeş Tişri” derken başka bir kesim “Hayır değil! Roş Hodeş daha gelmedi” diyecekti. Ve ne olacaktı? Herkes Roş Hodeş’i – ve dolayısıyla Roş Aşana’yı! – canının çektiği zaman mı kutlayacaktı? Böyle bir şey düşünülemez! Bu nedenle Raban Gamliel hemen kendi kararının doğruluğunu ilan etti ve Rabi Yeoşua’ya “Senin hesabına göre Yom Kipur hangi tarihe rastlıyorsa, o gün elinde para kesenle bana gelmenin emrediyorum!” dedi.

Rabi Yeoşua, *Sanedrin* başkanı, yani “*Nasi*” olan Raban Gamliel’e itaat ederek böyle yaptı. Raban Gamliel de onu başından öperek “**Hoş geldin hocam ve öğrencim**” dedi. “**Hocam**” demişti, çünkü Rabi Yeoşua çok yüksek düzeyli bir hahamdı. “**Öğrencim**” demişti, çünkü Rabi Yeoşua, Raban Gamliel’in sözüne itaat eden bir öğrenci gibi davranmıştı.

Şabat, Onurunun Karşılığını Öder

Rabi Yeuda bar İlay’ın tarlasında harikulade bir düzen içinde sıra sıra körpe, kaliteli sebzeler yetişmişti.

Bu tarla Rabi Yeuda’nın geçim kaynağıydı ve zarar görmemesi için tarlanın kayda değer bir korumaya ihtiyacı vardı. Tarla, insanların veya hayvanların içeri girip mahsule zarar vermemeleri

için yüksek ve sağlam çitlerle çevriliydi. Sebzeler topraktan çıkmaya başladığında ise koruma düzeyini arttırmak gerekiyordu, zira yabancıların girip tarlanın ürünlerini yeme tehlikesi vardı.

Bir Şabat günü Rabi Yeuda yolda yürürken tarlasının yanından geçti. Birden bire çok endişe verici bir şey fark etti.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
157’de

MASEHET ROŞ AŞANA
PEREK 3:
RAUU BET DİN

Roş Aşana'da Neden Boğa Boynuzu Çalınmaz?

Yaprak 26 Yom Akipurim'de Koen Gadol, Bet-Amikdaş'ta, en kutsal yerde durur ve bu güne özel *korban*ları gerçekleştirir.

Masehet Yoma'da öğrendiğimiz gibi, Koen Gadol yıl boyunca Bet-Amikdaş'ta üzerinde sekiz giysiyle görev yapardı. Bu giysilerin bazıları altından yapılmıştı. Ama Yom Akipurim'de *Kodeş Akodaşim*'e girdiği zaman üzerinde hiç altın bulunmayan sadece dört beyaz giysi giyerdi.

Tora neden bu şekilde olmasını öngörmüştür?

Gemara bunu şöyle açıklar: Koen Gadol, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın Yisrael halkını affetmesi için *Kodeş Akodaşim*'e girmektedir ve o sırada, altın giysiler giymesi yerinde olmayacaktır, zira altın giysiler Altın Buzağı günahını hatırlatır.

Aynı sebepten dolayı Roş Aşana'da bir boğa veya ineğin boynuzundan yapılmış *şofar* da çalınmaz; zira buzağı, inek ve boğanın yavrusudur.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki İkinci Nesil Amoraim

Hayatından Kesitler

Erets-Yisrael'de yaşamıştır ve ikinci nesil *Amoralardandır*.

Uzun yıllar boyunca neslin büyüğü Rabi Yohanan'ın ünlü *yeşivasında* Tora öğrenmiştir ve onun "*talmid-haver*"i, yani hem öğrencisi hem de öğrenim partneri olarak kabul edilir. Hocasının önünde *baraytaları* tekrarlardı ve Rabi Yohanan ona karar yetkisi vermişti.

Gemara ilginç bir şey anlatmaktadır. *Amora* Rabi Zera, bir keresinde *Amora* Rabi Yose bar Hanina'nın kendisine rüyada görünüp, Göksel *yeşivada* hocası Rabi Yohanan'la birlikte oturduğunu

söylediğini anlatmıştır (*Baba Metsia* 85b).

Rabi Yose bar Hanina'nın Kesarya kentinde, başında bulunduğu bir *yeşivası* vardı ve neslinin hahamlarından birçoğu onun öğretilerini öğrenmeye gelirlerdi. En büyük öğrencileri arasında, Erets-Yisrael'de üçüncü neslin en büyük otoritelerinden *Amora* Rabi Aviya da vardı. Rabi Aviya onun adıyla çok sayıda *alaha* aktarmıştır.

Diğer öğrencileri arasında "*gavra raba*" (büyük insan) olarak adlandırdığı *Amora* Rabi Asi ile Rabi Aha ve Rabi Hama bar Ukva da sayılabilir.

Rabi Yose
bar Hanina

Şofar ve Borazan Çalmak

Yaprak
27

Bet-Amikdaş'ın ayakta olduğu dönemde Roş Aşana'da üç Koen Tapınak Tepesi'nde ayakta dururdu. Ortadaki Koen'in elinde bir şofar varken, iki yanındaki diğer Koenler ise birer borazan tutardı.

Şofar çalma vakti geldiğinde üçü birlikte çalmaya başlardı, ama şofar çalan ortadaki Koen daha uzun çalardı. Borazanla çalınan ses, şofarla çalınandan daha kısa tutulurdu, çünkü Roş Aşana'daki esas mitsva, borazan değil, şofar çalmaktır.

Sahi; şofarın yanında borazan da çalmalarının sebebi neydi?

Kutsal Hahamlarımız bunu Teilim'deki bir pasuktan öğrenmişlerdir: “**Borazanlarla ve şofar sesi[yle], kesik sesler çalın Kral A-Şem'in huzurunda**” (Teilim 99:6).

Gemara, Tsipori şehrinde yaşayan Rabi Halafta'nın, Roş Aşana'da şofarın, kendi şehrinde de Bet-Amikdaş'ta olduğu gibi borazanlar eşliğinde çalınması talimatı verdiğini anlatmaktadır. Ama Hahamlar bu şekilde yapılmaması gerektiğini söylemişlerdir, zira borazan çalma işlemi yalnızca Bet-Amikdaş için geçerlidir. Neden? Çünkü pasukta “**Borazanlarla ve şofar sesi[yle], kesik sesler çalın Kral A-Şem'in huzurunda**” denmektedir. Ve “**A-Şem'in huzuru**” ile kastedilen, yalnızca Bet-Amikdaş'tır. Şofarın borazanlar eşliğinde çalınması sadece orada yapılan bir uygulamadır.

Şofar Çalma Mitsvası Nasıl Yerine Getirilir?

Yaprak
28

Alaha, Tora'nın Roş Aşana'da şofar sesini dinleme yönündeki emrini yerine getirebilmek için, şofarı çalan kişinin (tokea), dinleyenlerin yükümlülüğünü yerine getirmeye niyetlenmesini şart koşmaktadır. Ama eğer tokea içinden “Onların mitsvayı benim şofar çalışımıyla yerine getirmelerini istemiyorum” diye düşünürse, dinleyenler yükümlülüklerini gerçekten de yerine getirmiş olmayacaklardır.

Titiz davranmayı gerektiren bir nokta daha vardır: Şofar sesini duyan bir kişi mitsvayı yerine getirmeye niyetlenmelidir. Ama eğer Roş Aşana'da bir kişi aniden şofar sesi duyarsa ve o sırada mitsvayı yerine getirmeye niyetlenmezse, gerçekten de bu mitsva konusundaki yükümlülüğünü yerine getirmemiş sayılacaktır.

Peki, şöyle bir duruma ne demeli? İyi niyetli bir Yahudi şofar dinleme mitsvasını yerine getirme niyetiyle sinagoga geliyor; ama tam şofar çalınmaya başladığı sırada, bu mitsvayı yerine getirme niyetine odaklanmayı unutuyor. Acaba mitsvayı kayıp mı etmiştir?! Hayır! Neden? Çünkü sinagoga özellikle şofar sesini dinleme amacıyla gelmiştir; bu nedenle, tam çalınma anında mitsvayı yerine getirmeye odaklanmayı unuttuysa bile “hovadan çıkar” (yükümlülüğünü yerine getirmiş olur). Sinagoga mitsvayı yerine getirme niyetiyle gelmiş olması, hovadan çıkmaya niyetlenmiş kabul edilmesi için yeterlidir (Şulhan Aruh ve Mişna Berura 589).

Bene-Yisrael Amalek'i Nasıl Yendiler?

Yaprak
29

Bene-Yisrael Mısır'dan çıktıktan sonra kırk yıl boyunca Sinay Çölü'nde dolaşmışlardı! Yolculuklarının ilk aşamalarında “*Refidim*” adlı bir yere geldiler. Buraya bu ismin verilmesinin sebebi, “ellerini Tora öğreniminden gevşetmiş (İbranice *Rafu*)” olmalarıydı. Böyle olunca Amalek halkı hemen gelerek Bene-Yisrael'e kallesçe bir saldırı düzenledi.

Tora'da bu savaş şöyle anlatılmaktadır: Moşe Rabenu dua etmek için bir tepeye çıkmıştı. Ellerini yukarı kaldırdığı sürece, Yeoşua komutasındaki Bene-Yisrael, Amalek'e karşı üstün geliyorlardı. Ama Moşe ellerini indirdiğinde bu kez Amalek Yisrael'i yeniyordu.

Moşe Rabenu'nun ellerini kaldırması Yisrael halkının üstün gelmesini nasıl sağlıyordu? *Mişna* bunu şöyle açıklamaktadır: Moşe Rabenu ellerini yukarı doğru kaldırdığı zaman, Yisrael halkı da yukarıya bakıyor, hemen Kutsal ve Mübarek Tanrı'yı hatırlayarak Tora'nın *mitsvalarını* yerine getirmeyi üstleniyorlardı ve bu da onlara Amalek karşısında zafer için liyakat kazandırıyordu.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael'deki İkinci Nesil Amoraim

Alaha ve Agada

Amora Rabi Yose bar Hanina'nın Tora'daki büyüklüğü esas olarak, parasal ve zararlar konulu davalarda uzman bir *dayan* (yargıç) sıfatıyla verdiği hükümlerle tanınmıştır. Kendisi kanunun derinliğine inip bunun pratik *alaha* açısından ne anlam ifade ettiğini çok iyi tespit etme kabiliyetine sahipti.

Bu görevde olduğu sürece her zaman davanın taraflarını uzlaştırmaya çalışır ve onlara kanunun gerektirdiği katı hükümde diretmeyip birbirlerine toleranslı davranmalarını telkin ederdi.

Rabi Yose, *agada* (Tora'nın kanuni olmayan öğretileri) alanında uzman bir *darşan* (hatip) olarak ünlenmiştir. Halka yaptığı *deraşalar*, dinleyenlerin kulaklarına hoş ve tatlı gelirdi. *Gemara*'da onun adıyla aktarılmış çok sayıda *agada* öğretisi kaydedilmiştir.

Agada öğretileri arasında şu öğreti ünlüdür: “Her kim toplum içinde Tora sözleri söyler, [ama bu sözler] dinleyenlerin kulağına bal gibi [tatlı] gelmezse – onları söylememesi daha iyi olur” (*Midraş Şir Aşirim* 4:11).

**Rabi Yose
bar Hanina**

MASEHET ROŞ AŞANA
PEREK 4:
YOM TOV

Koenler Ne Yapacaklarını Bilemediler

Yaprak 30 Mutlaka biliyorsunuzdur; yeni ayın *bet din* tarafından kutsandığı dönemde *bet din* “Bugün Roş Hodeş” diye ilanda bulunurdu ve Roş Hodeş ve bayram günleri bu şekilde sabitlenirdi. *Mişna* bir olay anlatmaktadır: Bir keresinde, yeni ayı gördüklerine dair tanıklık edecek şahitlerin gelmesini beklemişler, ama kimse gelmemişti. Ve işte, Koenler akşam yapılan *Tamid-korbanı* (bkz. sayfa 22) gerçekleştirmişlerdi ki birden bire tanıklar geldi ve *bet din* “Bugün Roş Hodeş” diye ilanda bulundu.

Ortaya bir sorun çıkmıştı.

Neden? Çünkü Roş Hodeş’te *korban* yapıldığı sırada Leviler *Teilim*’den bu güne özel bir parça okurlardı. Ama o gün *Tamid-korbanı* artık tamamlanmış ve normal güne ait şarkı söylenmişti.

Bu nedenle Hahamlar bundan böyle akşam yapılan *Tamid-korbanı* gerçekleştirmeye vakti geldikten sonra tanık kabul edilmemesine karar verdiler. Bu şekilde Koenler o gün artık Roş Hodeş ilan edilmeyeceğini bildiklerinden, akşama ait *Tamid-korbanı* endişeye yer olmaksızın gerçekleştirebileceklerdi.

Şir Şel Yom

Yaprak 31 Bet-Amikdaş’ta Leviler *Tamid-korbanı* yapıldığı sırada “*Şir Şel Yom*” (günün şarkısı) söylerlerdi. Gelin, haftanın bazı günlerine göz atıp, *Teilim*’den hangi parçanın okunduğunu ve bunun nedenini görelim.

Yom Rişon (“ilk gün”; Pazar) *Teilim*’in 24. parçasını okurlardı. Burada “*A-Şem’indir dünya ve onu dolduran her şey; yeryüzü ve onda oturanlar*” denmektedir. Bu parçanın okunma sebebi dünyanın yaratılışının Pazar günü başlamış olmasıdır.

Yom Şelişi (“üçüncü gün”; Salı) *Teilim*’in 82. parçası söylenirdi. Bu parçada Tanrı’nın dünyayı insanlar için hazırladığına dair bir ima vardır. Nitekim üçüncü günde yerküredeki tüm sular bir yere toplanmış ve kara açığa çıkmıştı.

Yom Revii (“dördüncü gün”; Çarşamba) söylenen parça ise *Teilim* 94’tü. Burada “*İntikam Tanrı’sıdır A-Şem*” denmektedir. Bu parçanın okunma sebebi, Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın, dördüncü günde yaratılmış olan güneş ve aya tapan putperestleri cezalandıracak olmasıdır.

Yom A-Şişi (“altıncı gün”; Cuma) 93. *Teilim* parçasını şarkı halinde söylerlerdi. Bu parçada “*A-Şem kral oldu*” sözleri geçer. Kralların Kralı olan Kutsal ve Mübarek Tanrı bu günde dünyayı yaratmayı tamamlamıştır.

Şabat günü ise “*Mizmor Şir LeYom A-Şabat*” – “Şabat günü için bir şarkı” parçası söylenirdi. Bu şarkılar günümüzde de bu günlerde aynı şekilde herkesçe söylenmektedir.

Şabat, Onurunun Karşılığını Öder (devam)

Çitte bir gedik açılmıştı ve buradan insanlar ve hayvanlar tarlanın içine girebilirdi.

Şabat günü olduğundan Rabi Yeuda bar İlay’ın bu gediği hemen tamir etmesi mümkün değildi. Bu yüzden sadece, Şabat sona erdikten sonra bu tamirâtı nasıl yapacağını planlamakla yetindi.

Rabi Yeuda yoluna devam etti. Ama birkaç adım sonra aniden yerinde kalakaldı. Ne yaptığını fark etmişti. “Kutsal Şabat günü, sıradan günlere ait şeyler düşündüm! Böyle bir şey Şabat’ın onuruna nasıl uyabilir?!” Rabi Yeuda bu düşünceler eşliğinde içinde büyük bir pişmanlık duymaktaydı.

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
159’da

Malhuyot, Zihronot ve Şofarot

Yaprak

32

Bu yazımızda *Malhuyot*, *Zihronot* ve *Şofarot* hakkında bilgi alacağız.

Roş Aşana günü edilen *Musaf* duasında üç konuyu ele alan pasuklar okuruz.

I. Konu – *Malhuyot* (“krallık” pasukları): Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın “Kral” olduğunu vurgulayan pasuklar.

II. Konu – *Zihronot* (“hatıra” pasukları): Tanrı’nın hatırına getirdiği şeylerin/olayların belirtildiği pasuklar. Örneğin Yisrael halkı sıkıntıda olduğu zaman Kutsal ve Mübarek Tanrı, Avraam, Yitshak ve Yaakov’la yapmış olduğu antlaşmayı hatırına getirir.

III. Konu – *Şofarot* (“şofar” pasukları): İçinde “şofar”ın konu edildiği pasuklar. Örneğin Sinay Dağı’nda Tora’nın alınışını anlatan pasuklarda Kutsal ve Mübarek Tanrı Kendisi’ni açığa çıkardığı zaman şofar çalındığı belirtilmektedir. Yine, gelecekte Tanrı’nın Yisrael halkını sürgünden tam olarak kurtaracağı zaman “büyük bir şofar” çalacağından bahseden pasuklar da bu kısım dâhilinde okunur.

Dikkat edin! Hahamlarımız *Malhuyot* kısmında on pasuk, *Zihronot* kısmında on pasuk ve *Şofarot* kısmında yine on pasuk okunmasını öngörmüşlerdir. Neden özellikle on?

Gemara Hahamlarımızın bunu Teilim’in 150. parçasından öğrendiklerini belirtmektedir. Bu parçada Kral David, Kutsal ve Mübarek Tanrı için on kez “övgü” (*Alel*) sözü kullanmaktadır. Teilim’in bu en son parçasını mutlaka hepiniz biliyorsunuz: “*Aleluy-a; Alelu E-l BekKodşo; Aleluu Birkia Uzo...*” Bir Teilim kitabı açın ve bu parçada “*Alelu*” veya “*Aleluu*” sözcüklerinin toplam on kez geçtiğini siz de göreceksiniz.

Ağacın Üstünde Kalan Şofar

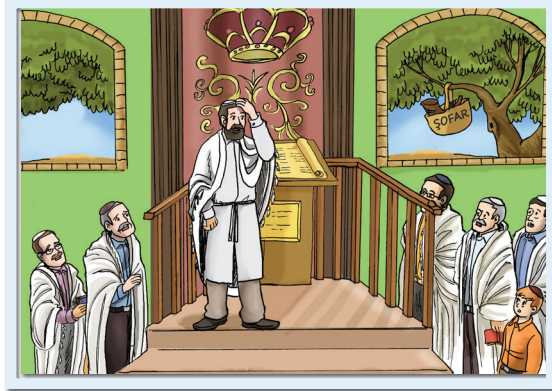
Yaprak

33

Roş Aşana’da şofar çalma *mitsvasını* yerine getirmeden önce herkes bu kutsal *mitsva* için hazırlık yapar.

Küçük bir köyün tüm sakinleri Roş Aşana’da dua etmek ve şofar çalma *mitsvasını* yerine getirmek üzere sinagoga toplanmıştı.

Mitsva öncesinde köyün hahamı şofar çalma *mitsvasının* ne kadar önemli olduğunu, *Satan*’ın Yisrael halkına karşı savcılık etmesini engellediğini ve oğlu Yitshak’ı *mizbeah* üzerinde bağlamış olan Avraam Avinu’nun büyük liyakatini Kutsal ve Mübarek Tanrı’nın huzurunda hatıra getirdiğini anlatan bir konuşma yaptı.

Kim Kimdir?

Erets-Yisrael’deki İkinci Nesil Amoraim

İkinci nesilde Erets-Yisrael’de yaşamış *Amoralardandır*. *Amora* Rabi Oşaya Raba’nın öğrencilerindendi ve onun adıyla birkaç *alaha* aktarmıştır (bkz. *Sanedrin* 16a).

Alaha konularında kendisiyle teatide bulunan Rabi Yohanan ve kendisini

“*Zaken*” (ihtiyar; bilge) diye çağıran Rabi Hiya bar Aba gibi neslinin büyük hahamları onun *alaha* talimatlarını kabul etmişlerdi ve ona büyük güven duyarlardı.

Üçüncü *Amoraim* neslinin büyüklerinden Rabi Ami ve Rabi Asi ona *alaha* konusunda sorular sorarlardı.

Rabi Hama
bar Yosef

Cemaat oldukça heyecanlanmıştı ve hep birlikte *mitsvayı* yerine getirmeye hazırlandı. Ve işte; aniden *tokea* başını iki elinin arasına alarak acı acı bağırmaya başladı: “Çocukların *şofarı*mla oynamasından korkmuş, bu nedenle onu sinagogun yanındaki yüksek ağacın tepesine saklamıştım!”

Herkes hahama doğru baktı. Haham ciddi bir yüz ifadesiyle konuşmaya başladı. “Hahamlarımız bir ağacın üzerinde bulunan herhangi bir şeyi Şabat ve *Yom Tov*’da oradan indirmeyi yasakladılar. *Gemara* da, *mitsvayı* yerine getirmek için bile olsa ağacın üzerinden *şofarı* indirmenin yasak olduğunu söylüyor. Esas olan, Hahamlarımızın yasağını ihlal etmemektir.”

TaŞRaT, TaŞaT, TaRaT

Yaprak
34

Hahamlarımız Tora’nın pasuklarından, Roş Aşana’daki *şofar* çalma düzeninin üç kez *tekia*, *terua*, *tekia* şeklinde olması gerektiğini öğrenmişlerdir.

Ne var ki Yisrael halkının sürgünde olduğu yıllar içinde çekilen ıstıraplar ve zorluklar sonucunda *teruanın* nasıl olması gerektiği konusunda bir görüş ayrılığı ortaya çıktı. Ama bir konudan emindiler: *terua*, bir ağlama sesi gibidir. Görüş ayrılığı bunun nasıl bir ağlama sesi olduğu konusundaydı. Çünkü bazı kişiler dua ettikleri sırada aaaah, aaaah, aaaah diye inlerken, bazıları kısa kısa hıçkırıklar halinde ağlarlar. Hatta ağlamakla kastedilen, bu ikisinin birleşimi de olabilir.

İşte bu görüş ayrılığı nedeniyle *mitsvayı* her olasılığı dikkate alarak yerine getirmekteyiz.

Günümüzde yukarıdaki ilk ağlama şekline benzeyen üç inleme sesine “*şevarim*” (tuuu-tuuu-tuuu) adı verilirken, “*terua*” terimi ikinci ağlama şekli olan ardı ardına çok kısa sesleri tanımlamak için kullanılmaktadır (tu-tu-tu-tu...). Düz ve uzun bir ses olan *tekia* (tuuuuuuuuu) *Tav* harfiyle, *şevarim* *Şin* harfiyle ve *terua* da *Reş* harfiyle temsil edilir. Böylece her üç ihtimali yerine getirmek üzere ilk olarak üç kez *TaŞRaT* çalınır. İki *tekia* arasında *şevarim* ve *terua* birlikte olduğuna göre, bu, her iki ağlama şeklinin birlikte olma olasılığını değerlendirmektedir.

Bunun ardından, ilk ağlama şekli düşünülerek üç kez *TaŞaT* (*tekia-şevarim-tekia*) ve ikinci ağlama şekli göz önünde tutularak üç kez *TaRaT* (*tekia-terua-tekia*) çalarız ve bu şekilde *mitsvayı* her ihtimali değerlendirerek yerine getirmiş oluruz.

Şabat, Onurunun Karşılığını Öder (devam)

Rabi Yeuda kendisini bu düşünce nedeniyle cezalandırmaya karar verdi. Şabat günü sıradan günlere ait olması gereken, çit tamirâtı gibi bir konuyu düşündüğü için çitteki gediği hiç onarmadı. Şabat bitmiş olmasına ve artık tamir etmekte bir sorun olmamasına rağmen, Rabi Yeuda çiti olduğu gibi bıraktı.

Rabi Yeuda’nın bu sadık tutumu Göklerde gözden kaçmamıştı. Tek geçim

kaynağı olan kıymetli tarlasının zarar görmesi işten bile olmamasına rağmen Rabi Yeuda kendisini tutup tarlayı koruma altına almayınca, Göklerden Rabi Yeuda’ya bu asil tutumunun karşılığının kat kat verilmesine karar verildi: Rabi Yeuda’nın gediği Göklerden tamir edilecek ve sadece tarlasından kazandığından çok daha fazlasını kazanması sağlanacaktı.

Peki, bu nasıl olacaktı?

Hahamlarımızdan
MAASELER

Devamı
163’te

Birkat Koanim

Yaprak *Masehet Roş Aşana*'nın son yaprağında *Gemara*, *Birkat Koanim* ile ilgili bir *alaha* öğretmektedir.

35

Tora, Koenlerin Bene-Yisrael'i özel bir *beraha* ile mübarek kılmalarını emretmektedir.

Birkat Koanim adı verilen bu *beraha* son derece önemlidir: Tora, Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın, bu *berahaya* Bizzat katıldığını garanti etmektedir (*Talmud Yerusalmi*'den alıntı yapan *Tur*). Pasukta söylendiği gibi: “*İsmim*’i Bene-Yisrael’in üzerine yerleştirecekler ve **Ben onları mübarek kılacağım**” (Bamidbar 6:27).

Bet-Amikdaş'ta Koenler Yisrael halkını bu *berahayla* mübarek kıarlardı. Sabah yapılan *Tamid-korbanı* tamamlandıktan sonra “*Yevareheha AD... VeYişmereha. Yaer AD... Panav Eleha ViHuneka. Yisa AD... Panav Eleha VeYasem Leha Şalom – A-Şem* seni mübarek kılsın ve korusun. *A-Şem* Kutsal Varlığı ile seni aydınlatsın ve sana letafet bahşetsin. *A-Şem* Yüzü’nü sana doğru kaldırsın ve senin için barış tesis etsin” sözlerini söylerlerdi.

Ancak Kral Şelomo, Koenlerin Yisrael halkını, *Tamid-korbanına* denk olan *şahrit* (sabah) duasından sonra da mübarek kılmaları kuralını koymuştur.

Gemara, Koenlerin bu *berahasından* yararlanmak isteyen kişilerin onların arkasında değil, karşılarında durması gerektiğini vurgulamaktadır.

